

Yüksel Yenice-Çağlar

Eğitimci / Sosyal Hizmet Uzmanı / Aile Danışmanı
Düsseldorf - Almanya

Çocuk Hakları Bildirgesi

1979 yılı Birleşmiş Milletler tarafından Dünya Çocuk Yılı olarak ilan edilmişti. Polonya Birleşmiş Milletlere Bir Çocuk Hakları Bildirgesi hazırlanması önerisinde bulunmuştu. Bu konu üzerine uzun uzun tartışıldı. Temel haklarda çocukların geleceğin yetişkinleri olarak kendilerine özgün hakları konusunda tüm üye ülkeler birleşiyordu. Ancak üye çeşitli ülkelerin devlet temsilcileri anne babaların çocuklarına karşı hangi haklarını elde tutabilecekleri konusunu açığa çıkarmada güçlük çekiyorlardı.

Bu Çocuk Hakları Bildirgesi nasıl olacak neleri kapsayacaktı?

Bazı ülkelerin çocukları için diğerlerine göre daha fazla hak talep ediliyordu. Fakat birçok gelişmekte olan veya fakir ülkeler buna karşı çıkıyordu. Yani bazı ülkeler için çocuk hakları oldukça pahalıydı. Bu konunun tartışması pazarlıklar ve sonuç alınması 10 yıl sürdü. Ve nihayet 10 yıl sonra Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi 20 Kasım 1989 yılında 190 ülke tarafından imzalanabildi. Bu bildirge 54 maddeliktir .

Tabii bu yalnız BM de imzalanmasıyla hemen uygulanmaya başlanmadı.

Bu ülkelerde tam geçerli olabilmesi için her devletin kendi Parlamentosunda onaylanmı olması gerekiyordu.

Bu Çocuk Hakları Bildirgesi Federal Almanya Parlamentosunda da onaylanıp 5 Nisan 1992 yılından beri geçerlidir.

Bu gün bu Bildirgeyi yeryüzünde bulunan Somaliden ve Birleşik Amerika ülkeleri hariç tüm ülkeler onaylamış durumdadır. Somali bu Bildirgeyi imzalamayan ülkelerdendi. Çünkü bu bildirge Somali yıllarca süren savaşlar nedeniyle yıkılmış durumda ve kendisini temsil edecek kimse olmadığından bildirgeyi onaylamadı.

Amerika Birleşik devletleri Politikacıları bu bildirgeyi ülkesinde çocukların haklarının çok anne babaların haklarının az olduğunu ileri sürerek onaylamadı.

Fakat Amerika ve Somali dışında bu Çocuk Hakları Bildirgesi yeryüzündeki 2 Milyar insan için geçerlidir.

Bir ülke Çocuk Hakları Bildirgesini onayladıysa, kendi devletinin kanunlarını ve kurallarını çocuklardan yana değiştirmek zorundadır.

Ne yazık ki Çocuk Hakları Bildirgesinde çocuk hakları için her ülkede özel bir Resmi Daire olması zorunluluğu yer almamıştır.

Ama yine de önemli olan çocukların haklarının korunmasının desteklenmesidir. Tüm ülkelerdeki kurumların, hükümetlerin, hükümet ortaklarının çocuk hakları bildirgesine gerçekte uyulup uyulmadığına dikkat etmesi gerekmektedir.

Çocuk Hakları Bilgesinde 18 yaşının altındaki tüm insanlar bu haklardan yararlanır der. Almanya`da ve tüm Avrupa ülkelerinde kendini temsil etme yaşı 18 dir. Ancak Asya ülkelerinde çocukların kendilerini yasal olarak temsil etme yaşı 15 tir. Bu demektir ki, bu bildirge bu ülkelerdeki 15 yaşının üzerindeki çocukları korumayacaktır. Tabii bu nedenle birçok fakir ülke bu bildirgeyi onlara uygun başka bir düzenleme yapılmadığı için; Biz bildirmede yer aldığı gibi 18 yaşının altındaki tüm insanların korunmasını sağlayamayız diyerek imzalamamıştır.

Bu bildirgeyi imzalayan tüm ülkeler bu bildirgenin ülkelerindeki uygulanmasıyla ilgili Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komisyonu`na rapor vermek zorundadır. Bu komisyonda seçilmiş 10 üye yer almaktadır. Bu komisyonun görevi bu Bildirgeyi onaylayan ülkelerde gerçekten bu bildirge uygulanıp uygulanmadığını denetlemektir. Bu uzman 10 komisyon üyesi duruma göre iyileştirme önerileri yapabilmektedirler. Şubat 2001 yılında bu komisyon üyelerinin sayısı 18` çıkarılmıştır. Çünkü 10 kişilik bir komisyon bu çalışma için yeterli değildir.

Madde 1: Tüm Çocuklar Eşittir, Tüm Çocuklar için Eşit Haklar !

Özürlü Çocuklar için Özel Bakım ve Eğitim Hakkı

Cocuklar var, diğer çocuklara göre farklı ve dikkat çekici ve yavaş öğrenmektedir. Onlar öğrenme özürdür.

Çocuklar var, diğer çocuklar gibi yürüyemez, koşamaz ve oynayamazlar. Çünkü ayakları normal gelişmemiştir. Onlar bedensel engellidir.

Çocuklar vardır, diğer kardeşleri veya komşu çocukları gibi iyi düşünemezler, okuyup yazmayı öğrenemezler. Onlar zihinsel engellidir.

Çocuklar vardır, iyi işitemezler. Onlar işitme engellidir.

Çocuklar vardır, iyi göremezler. Onlar görme engellidir.

Bu çocuklar da koşmak, hoplamak, hesap, yapmak, yazı yazmak, herşeyi görmek, sesleri konuşmaları duymak anlamak isterler.

Fakat onlar gelişmelerindeki engeller nedeniyle kendi yaşlarındaki çocuklar gibi tüm bunları yapamazlar.

Bu çocukların çok özel eğitime, korunmaya ve yardıma gereksinimleri vardır.

Önce bunların engelli durumlarının tıbbi muayeneler ve yardımlar aracılığıyla iyileştirilme olanaklarının denenmesi gerekir.

Bu çocukların diğer çocuklar gibi okula gitmeye ve öğrenmeye hakları vardır.

Onlara durumlarına uygun eğitim, gelişme, okula gitme olanaklarının ve öğrenmelerini kolaylaştıracak yardımcı araçların (Duyma görme, hareket etme) sağlanması gerekir.

Engelli çocuklar diğer engelli olmayan çocuklarla birlikte de farklılıklarından dolayı dışlanmadan, horlanmadan yaşayabilme olanakları sağlandığı takdirde onlara yardım edilebilir.

Özürlü çocuklar da yetişkinlik çağına geldiklerinde meslek öğrenip ailelerinden diğer gençler gibi yetenekleri elverdiği oranda bağımsız yaşamaya hakları vardır.

Onların bazı alanlarda özürlü olmayan çocukların sahip olamadıkları özel yeteneklere sahip olabilirler.

Bu engelli çocukların yeteneklerinin anne-baba ve eğitimciler tarafından çok iyi izlenip ortaya çıkarılması ve desteklenmesi gerekir.

Birleşmiş Milletlerin Çocuk Hakları Bildirgesini imzalayan tüm devletler bildirgenin **23. maddesinde, Tüm özürlü çocukların korunmasını eğitilip geliştirilmesini istiyoruz,** diye altını imzalamışlardır.

Çocuk Hakları Bildirgesinin **23. maddesi** tüm devletlerin zihinsel ve bedensel özürlü bir çocuğun toplum içinde kendi koşullarına uygun insanca yaşamını kolaylaştırmak ve mümkün olduğunca bağımsız hareket edebilmesi için geliştirilmesi gereken koşulları sağlaması gerektiğini belirtir.

Bu devletler özürlü çocukların özel bakıma ilgiye ve yardıma özürülüklerinin iyileştirilmesi ya da kötüleşmemesi için tıbbi muayenelere olan gereksinimlerini güvence altına almalıdır.

Bu çocukların özel durumlarından bakım ve eğitimleri için daha fazla maddiyata ihtiyaçları vardır. Bu konuda da devletin aileleri ve çocuğun bakımından sorumlu olan kişi ve kuruluşları maddi olarak desteklemesi gerekir.

Bu çocukların çok yönlü sosyal integrasyonu için Eğitim, Meslek Öğrenimi, Sağlık ve Rehabilitasyon kurumları açılarak, onların kültürel ve zihinsel gelişmesinin, eğitimlerinin ve meslek öğrenmelerinin sağlanması gerekir.

Bu devletler bu tür çocukların tıbbi ve psikolojik olarak tedavi olanaklarının geliştirilebilmesi, Eğitim, meslek öğrenimi ve rehabilitasyonu için birlikte çalışırlar, deney alış verişi yaparlar.

Burada gelişmekte olan ülkeler özellikle göz önünde bulundurulur ve onların bu alanlarda gelişmelerine yardım edilir.

Bu nedenle Federal Almanya`da bu tür özel eğitime muhtaç çocuklar için özel eğitim veren anaokulları, erken geliştirme kurumları, terapi merkezleri, özürülük çeşitlerine göre okullar ve meslek öğrenme atölyeleri her geçen gün daha da artırılmaktadır.

Bu kurumlarda özel eğitime muhtaç çocuklar kendi özel durumlarına ve tempolarına uygun özel yetiştirilmiş uzman eğitimci ve öğretmenler tarafından eğitilir ve öğretilir. Bunların tüm masrafları devlet tarafından karşılanır.

Özellikle bedensel,zihinsel duyma ve görme özürlü çocuklar evlerinden özel arabalarla alınarak bu eğitim ve öğretim kurumlarına getirilip götürülür. Bunların masrafları da devlet tarafından karşılanır.

24. madde:

Bu madde sağlık bakımı ile ilgilidir.

Çocuk sağlığının en iyi bir duruma getirilmesine önem verilmektedir. Hasta çocukların tekrar sağlıklarına kavuşabilmeleri için tüm sağlık kurumların da tedavileri için tüm olanakların sağlanması. Bu devletler, bu hakların gerçekleştirilebilmesi ve güvence altına alınabilmesi için özel önlemler alarak çabalar harcamaktadırlar.

Bunlar;

- a) bebek ve çocuk ölümlerinin aza indirilmesi
- b) tüm çocukların gerekli sağlık ve tıbbi yardımları alabilmesi ve özellikle temel sağlık bakımı ile ilgili gerekli önlemlerin alınması ve var olan olanakların genişletilmesi.
- c) eksik beslenmeden kaynaklanan hastalıklara karşı yeterli ve sağlıklı beslenmenin temel sağlık bakımı kapsamına alınarak mücadele edilmesi.
Yeterli ve sağlıklı beslenme, temiz içilebilecek su için teknik olanakların genişletilmesi ve sağlığı tehdit eden ve rizikoya sokan çevre kirliliğine karşı mücadele edilmesi,
- d) anneler için yeterli doğum öncesi ve sonrası sağlık bakımının güvence altına alınması,
- e) en başta anne, babalar ve çocuklar olmak üzere toplumun her kesimine sağlık, beslenme , emzirmenin faydaları, beden ve çevre temizliğinin önemi, kazalardan korunma gibi temel sağlık bilgileri üzerine aydınlatılmalarının sağlanması ve bu konularda desteklenmeleri.
- f) sağlık bakımı, anne baba eğitim ve aile danışması, bilgilendirme, aydınlatma aile planlaması gibi hizmetlerin genişletilmesi,

Bu bildirgeye imza atmış devletlerin çocukların sağlığına zarar veren örf ve adetleri kaldırmak için gereken önlemleri alması.

Bu devletler bu maddenin tanınması, geliştirilmesi ve hızla yaşama geçirilmesi için uluslararası alanda çalışmalar yapmakla zorunlu tutulmaktadır. Buna bağlı olarak da özellikle gelişmekte olan ülkelerin bu konularda da ihtiyaçları göz önünde bulundurularak desteklenmesi istenmektedir.

25. madde.

„Bildirgeye bağlı devletler bir çocuk bedensel ya da zihinsel özür lülüğü nedeniyle ilgilenilmesi, bakımı ve sağ lılığının korunması veya tedavisi için her hangi bir kuruluşa yatılı olarak verildiğinde bu kurumlarda düzenli olarak çocuğ un gelişmesi ve bu uygulamanın yararlı veya yeterli olup olmadığı resmi daireler tarafından kontrol edilmelidir.“ der.

Bazı ağır özür lü çocukların bakımı anne babası için oldukça zor olduğ undan çocuk bir özür lüler yurdunda yaşamak zorunda kalabilir.

Bir çocuk bulaşıcı bir hastalığı nedeniyle, anne babasından uzun bir süre ayrı kalarak bir hastaneye yatması gerekebilir.

Bu gibi durumlarda anne baba, çocuklarının iyi bakılıp bakılmadığına dikkat edemeyebilir. Fakat Sağlık ve Gençlik Daireleri buralarda çocukların iyi bakılıp bakılmadığına kontrol etmek ve çocuğ un daha neye ihtiyacı olduğ unu kontrol eder.

Çocuğ un doktor muayeneleri, ilaçların satın alınması, hastaneye yatırılması hepsi için çok masraf gereklidir.. Ailelerin bu masrafları karşılmasına imkan yoktur.

Bu nedenle çocukların bir hastalık kasasında sigortalı olması gerekmektedir. Sigortalı olduğ unda bu masrafların tümünü hastalık kasası öder.

Yine Çocuk Hakları Bildirgesinin **30. maddesine** göre, azınlıkların çocuklarında özel olarak korunur. **Başka halklardan olan azınlıkların çocuklarının kendi dillerini konuşma, gelenek ve görenekleri, dini inançlarını sürdürme hakları vardır.**

Çocukların da gizlilikleri vardır.

Örneğin; Çocuk hakları Bildirgesinin **16. maddesi** ne göre, çocuklar kendileriyle ilgili özel şeyleri yazıp arkadaşlarına gönderebilirler veya arkadaşlarından mektup alabilirler.

Hiç kimsenin anne baba dahil çocuğun mektubunu okumaya hakkı yoktur.

Yine çocuk haklarına göre çocuklar mektuplarını yazarken ya da okurken korunmaya hakları vardır.

Ayrıca çocuk kendi odasında yalnız kalmak istediğinde sık sık çocuğun rahatsız edilmemesi gerekir.

Fakat öyle durumlar vardır, çocuk annesi veya babası tarafından öreğin bir arkadaşı ile odalarında gürültü ettiklerinde kontrol edilmesi gerekebilir.

Yine Çocuk Hakları Bildirgesinin **5. ve 18. maddeleri**nde **anne babaların görevlerinin çocuğun eğitim için kontrol etmesi ve bazı seyleri yapmasına sınırlar koyması gerektiği** belirtilmektedir.

Bildirgenin **31. maddesine** göre, tüm **çocukların spor yapma, oyun oynama ve dinlenmeye hakları vardır.**

Devletin çocuklara ve gençlere spor yapma, oynama ve dinlenme olanaklarını yeterli kurumlar açarak bu olanakları sağlaması gerekmektedir.

Tüm çocukların doğduğu andan itibaren yaşamaya ve büyümeğe hakları vardır.

Bu Bildirgenin **6. maddesi**nde yer almasına rağmen her zaman uygulanması kolay birşey değildir.

Birçok çocuklar savaş durumunda olan ya da fakir insanları açlık çeken ülkelerde dünyaya gelmektedirler. Tabii ki, iyi durumda olan ülkeler bu ülkelerdeki çocukların yetişkin insanların yaşayabilmesi için yardım etmesi gerekmektedir.

Her Çocuk bir kimlik hakkına sahiptir.

Bir çocuk doğduğunda bir ad ve vatandaşlık alır. Bununla çocuğun kim olduğu, nereye ait olduğu belirtilir. Bu onun kimliğidir. O, tektir, kendine özgündür ve kimseyle karıştırılmaz , değiştirilmez.

Her çocuğun kendi kimliği üzerine, kim olduğu, hangi devlete ait olduğu ve anne babasının kimler olduğunu bildirgenin **7. ve 8. maddeleri**ne göre bilme hakkına sahiptir.

Her çocuğun annesi ve babası tarafından sevgi, şefkat, ilgi, anlayış görme hakkı vardır.

Bir Çocuğu çiçeğe benzetirsek, aile de onun yetişeceği bir topraktır.

Toprak ne kadar iyi ve verimliyse, o çiçek te o derece iyi gelişir ve yetişir.

Her çocuğun olanaklar ölçüsünde annesi babası tarafından ilgi görmesi gerekir.

Bildirgenin 7. maddesi nin anne babanın “olanaklar ölçüsünde” demesinin anlamı: Normal olarak her anne baba birlikte çocuklarıyla ilgilenir. Onu eğitir. Devlet çocuğun ailedeki eğitimine karışmaz. Anne baba ve çocuk hangi anaokuluna, hangi okula gideceğine kendileri karar verirler. Fakat devlet çocuğun eğitiminde anne babayı desteklemek zorundadır.

Örneğin bildirgenin 18. maddesi nde devletin yeterli anaokulları açması ve velilerle çocukların eğitim sorunlarında birlikte çalışmalarını organize etmesi zorunluluğu belirtilmiştir.

Fakat bazen bir çocuğun çeşitli nedenlerle kendi anne babası tarafından eğitilme olanakları yoktur. Belki sadece çocuk ya annenin ya babanın yanında yaşamakta ya da kendi anne babasını tanımamaktadır bile. Bu durumlarda devlet çocuğun yetişmesine ve eğitimine müdahale edebilmektedir.

Bildirgenin 18. maddesi; **‘Çocukların eğitimi anne babalar tarafından iyi bir şekilde yapılmalıdır.’** der.

Çocuğun anne babadan Ayrılması

Çocuk hakları bildirgesinin 9. maddesi ne göre, şayet bir anne baba çocuğuyla ilgilenmiyorsa, dövüp, kötü muamele yapıyorsa duruma mahkeme müdahale eder, anne baba karşı çıksada çocuk anne babadan ayrılır. Bu durumda mahkeme çocuk için nerede en iyi bir şekilde yaşamını, eğitimini sürdürebilecekse öyle karar verir. Çocuğun yaşamını sürdüreceği yer bir bakıcı ailede olabilir bir yurt da olabilir.

Bazen anne baba birbirlerini artık sevmediklerini ve birbirlerine artık uymadıklarını tesbit ederek ayrılmaya karar verirler. Ama onlar birbirlerinden ayrılmalarda ortak çocuklarının bakımını, eğitimini ve tüm ihtiyaçlarını ortaklaşa karşılamayı üstlenmeye devam etmeleri gerekmektedir.

Ancak burada çocuk annenin yanında mı, babanın yanında mı ya da belli aralıklarla örneğin Haftanın belirli günleri anne, diğer günleri babada kalarak mı olacağına karar verilmelidir.

Bu karar alınmadan önce bildirgenin 9. maddesi ne göre **çocuğun düşüncesini ve isteğini açıklama hakkı** vardır. Bu nedenle çocuğa mahkeme önünde kimin yanında yaşamak istediği sorulur .

Çocuğun artık birlikte yaşamadığı anne ya da babasını düzenli olarak çocuğu görmeye hakkı vardır.

Bu hafta sonlarında ve okul tatillerinde olabilir.

Çocuğun anne babasını hiç tanımadığı durumlar olabilir. Belki çocuk çok küçükken ölmüşlerdir, çocuk onları hatırlayamayabilir ya da çocuk annesi babası tarafından çok genç olduklarından ya da fakirlikten evlatlık olarak verilmiştir.

Annesi babası ceza evinde yatmak zorunda kaldığında da çocuk evlatlık olarak verilebilir.

Çocuk bu durumu anlayabilecek yaşta ve güçte ise çocuğa bu gerçek durum bildirgenin 9. maddesi ne göre açıklanmalıdır.

Çocuklar başka nedenlerle de anne babasından ya da birinden ayrı kalmak zorunda olabilirler. Örneğin; bizim Türkiyeli çocuklarımızın bazıları anne babalarının Almanya`da ya da başka bir ülkede yaşamak ve çalışmak zorunda kalmaları nedeniyle bazen yalnız babalarından bazen her ikisinden de ayrı yaşamak durumundadırlar. Sadece okul tatillerinde ve yıllık izinlerde anne babalarını görebilmektedirler.

Bildirgenin **10. maddesi** bu çocuklara anne ya da babalarını düzenli ziyaret etme hakkını verir. Bu çocuklar istedikleri zaman anne ya da babalarının buldukları ülkeye gelmeye hakları vardır.

Yine bu maddeye göre, bu çocukların anne babalarının buldukları ülkeye gelme ve uzun bir süre için ya da devamlı oturma müsaadesi almaya hakları vardır ve bu işlemlerin çabuk bir şekilde yapılması gerekir.

Yani Çocuklar anne babaları yabancı bir ülkede olsa bile anne babalarıyla birlikte kalma hakkına sahiptirler.

Evlat Edinme

Madde 21: Bir çift bir çocuk evlatlık edinmek istedikleri zaman yetkili daireye bir çocuğu kendi çocukları olarak kabul etmek ve eğitmek istediklerini bir dilekçe ile baş vurmak zorundadırlar. Bu yetkili daire bu çift gerçekten bir evlat edinmeyi ve eğitmeyi başarabilecek durumda mı? diye araştırır. Çünkü bir çocuk sadece çocuğun kendisi için daha iyi olacaksa evlatlık verilebilir. Bu konuyla ilgili birçok sorulara ancak yetkili daireler açıklık getirebilir.

Yaşamaya Yardım

Bildirgenin **27. maddesi** ne göre, her çocuğun beslenmeye , oturulacak bir konuta, giyinmeye, yani belli bir yaşam düzeyinde yaşamaya hakkı vardır.

Normal olarak anne baba çocuğun beslenmesi için yiyecek içeceği, oturması için bir konutu ve giyinmesi için giyecek temin edilmesi için çalışır. Ama buna rağmen yeterli kazançları olmadığı ya da işsiz kaldıkları için bu ihtiyaçları yeterli bir şekilde karşılayamazlar. Bu durumda aileye devlet yardım eder.

Şayet bu gibi durumlarda devlet aileye yardım ediyorsa buna `sosyal güvence` denir.

Almanya sosyal güvenceleri olan bir ülkedir. Çünkü her çalışan insanın kazancının bir bölümünü sosyal sigorta ödenekleri olarak keser. Çalışan bir insan işsiz kaldığında işsizlik parası öder. Bir çalışan hasta olduğunda hastalık kasası doktor parasını, ilaç parasını ve hastane masraflarını karşılar. Hastalık nedeniyle altı haftadan fazla çalışamazlık durumlarında uzun bir süre hastalık parası öder.

Emeklilik kasası yaşlanınca her ay emeklilik maaşı öder. Tüm bu paralar Sosyal Sigortalardan ödenir.

Kira için kira yardımı, geçim yardımı için sosyal yardım vermeyi devlet üstlenir.

Çocuk Hakları bildirgesinin **24. ve 26. maddesi** çocuklara başka sosyal güvencelerde verir.

Hastalık kasalarının doktor ilaç ve hastane güvencelerinin dışında devlet çocukların sağlığı için yeterince doktor, hastane sağlamak zorundadır. Devlet çocuğun eğitim, sağlık ve beslenme sorunlarıyla ilgili anne babaların gidip danışabilecekleri danışma büroları açar.

Dünyada birçok çocuk savaş nedeniyle açlıkla karşı karşıyadır. Bazı ülkeler yoksulluk nedeniyle çocukların beslenmesi ve yaşayabilmeleri için yeterli besin maddelerini tek başlarına sağlayamazlar. Bu ülkelerin çocuk hakları bildirgesine göre diğer ülkelerden doktor, ilaç, hastane ve besin maddeleri isteme hakları vardır. Tabii diğer ülkeler de bu ülkelere yardım etmekle yükümlüdürler.

Parasız Eğitim Hakkı

Bildirgenin **28. maddesi**, Her çocuk parasız temel eğitime hakkına sahiptir.

Okuyup, yazması, hesap yapmayı öğrenebilmesi, geleceği ve meslek öğrenimi için temel eğitimi anne baba ve çocuk istese de istemese de almak zorundadır.

Dini inanç Hakkı

Bu konuda çocuk hakları bildirgesinin çocuklara mı yoksa anne babalara mı bu hakkı verdiğini çıkarmak oldukça zor.

Bildirgede çocuklara dini inanç özgürlüğü veriliyor. Bunun içinde kiliseye ya da camiye kendileri gidip gitmemekte karar verirler diyor.

Fakat diğer yandan anne baba kendi inandığı din yönünde çocuğunu yönlendirir diyor. Bununla anne babaların küçük çocukların dini eğitimleri konusunda karar verme yetkisini veriyor.

Alman Anayasasına göre anne babanın çocuğun dini eğitimine karar verme yetkisi vardır.

Ayrıca **Almanya`da ta 1921 yılından beri uygulanmakta olan çocukların dini eğitime yönelik bir kanun vardır. Bu kanunda çocuklar 14 yaşından itibaren hangi dini seçeceklerine kendilerinin karar verme yetkisi vardır.**

Düşünce Özgürlüğü

Çocuk hakları bildirgesinin birçok maddesinde çocukların düşüncelerini dile getirmelerinin önemi dile getirilmektedir.

Çocuklar kendi düşüncelerini söyleme hakkına sahiptirler. Çocuklar anne babaları tarafından mutlaka dinlenmelidir. Resmi daireler ve mahkemelerde çocuklarla ilgili durumlarda çocukların dinlenmesine önemli yervermekle yükümlüdür .

Örneğin resmi bir daire yeni bir cadde yapılmasına karar verebilir.

Şayet, çocuklar Çocuk Parlamentosuna bu konudaki görüşlerini dile getirip, parlamentonun kendi görüşlerini şehir idaresine iletmelerini isteyebilirler. Onların görüşleri ve istekleri şehir idaresi ve yetişkinler tarafından ciddiye alınır.

Bunun dışında çocuklar kendi sosyal yaşantılarıyla ilgili kısıtlamalara karşı yetişkinler gibi gösterilere katılabilirler, düşünce ve isteklerini dile getirebilirler.

Çocuk hakları bildirgesinde çocukların kendilerine yönelik radyo, televizyon, yayınları yapabilir, gazete, kitap yayınları yoluyla, kendi özgün düşüncelerini oluşturabilirler.

Çocukların kendi özgün düşüncelerini temsil edebilmeleri çok güzel.

Bu düşüncelerini söyleme ve gösteri yapma hakkı bazı ülkelerde vardı.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komisyonu Almanya`nın verdiği son rapordan sonra; Almanya`nın kanunlarına göre çocukların çok seyrek dinlendiği konusunda eleştirmiştir.

Sömürü, Şiddet ve Kötü Muameleye Karşı Korunma

Çocuk Hakları Bildirgesinde **11. madde** çocukların sömürü, şiddet ve kötü muameleye karşı korunmasıyla ilgilidir.

Bu bildireye imzasını atmış tüm devletler çocukların sömürüsünün her biçimine, şiddete örneğin; çocukların pazarlanmasına, cinsel olarak kullanılmasına, işkenceye, savaşa ve çocukların çalıştırılmasına karşı korunmasını istemişlerdir.

Gençlik İş Koruma Kanunu'na göre, çocuklar hangi yaştan itibaren günde kaç saat çalışabilecekleri belirlenmiştir. Örneğin 13 yaşındaki bir çocuk derslerini olumsuz yönde etkilemeyecekse günde 2 saat çalışabilir. Bunu Gewerbeaufsichtsamt (İş Yerlerini Kontrol Dairesi) kontrol eder.

Fakat tüm ülkelerde bu tür kanunlar olmadığı için çocukların çalıştırılığını tesbit etmek tam olarak mümkün değildir.

Bazı ülkelerde çocukların bütün gün ağır işlerde çalışmak zorunda kaldıkları bilinen şeylerdir. Dünyada 250 milyon 5-14 yaş arası çocuğun çalıştırıldığı ve aileye gelir getirip baktığı tahmin edilmektedir.

Çocuk Hakları Bildirgesini imzalamış olan bütün devletler çocukların sömürülmesine, çocukların çalıştırılmasına karşı kanunlar çıkararak, onların hangi yaştan itibaren, ne kadar ve hangi işlerde çalışabileceklerini düzenlemeleri gerekmektedir.

1998 yılı yazında Güney Amerika, Asya ve Avrupa'dan birçok çocuklar Genf'e gelip Bildirge üzerine danışmaya gelmişler ve yetişkinlerle birlikte çocukların çalıştırılmasına karşı „Global March“ büyük bir yürüyüş yapmışlardı. Bu dünyanın birçok ülkesinde de bu yürüyüşler Genf'e paralel olarak gerçekleştirildi. Bu yürüyüş ve gösterilerde yeni bildirgenin çocuklara gerçekten yardım edilmesi için tüm devletlerin kanunlar çıkarmalarını istediler.

Bu bildireye imza atmış olan bazı devletler Çocuk Hakları Bildirgesinin **32. maddesi** nin çocukların hunharca çalıştırılmasına karşı mücadele etmeye yeterli olmadığını farketmişlerdir.

Bu nedenle Birleşmiş Milletler 1999 yılının Haziran ayında Genf'te çocukların kötü şekilde çalıştırılmasına karşı çıkan yeni bir bildirge yayınlamışlardır.

Çocukların Cinsel İstismarı

Çocukların cinsel istismarı ne demektir ?

Örneğin;

- Bir yetişkinin kız veya erkek çocuklarını kandırıp soyunmasını sağlayarak fotoğraflarını çekmesi, video filmlerine alması ve bu fotoğraf ve filmleri satması.
- Yine bir yetişkinin kız veya erkek çocukların cinsel organlarına dokunmaları ve kendilerinin cinsel organlarına dokundurması.
- Yetişkinlerin kız veya erkek çocukları kaçırpıp, kendileriyle veya başkalarıyla cinsel ilişkiye zorlamalarıdır.

Bazı yetişkinler, yukarıda verilen örnekler gibi çocukların cinselliklerini kullanarak, para kazanırlar. Bu tür insanlar bu gibi uygulamaların çocuğun duygusal, bedensel ve sosyal gelişmesine zarar vereceği ve bu durumun yasak olduğu hiç ilgilenmezler. Onlar sadece bu yolla para kazanmayı düşünürler.

Bu tür insanlar suçludur ve mutlaka cezalandırılması gerekirken bir daha başka çocuklara zarar veremesinler.

Bildirgeye imza atmış tüm devletler çocukları cinsel tacizlerden ve cinsel sömürüden, bunu yapan çocukların kendi anne babaları dahi olsa korumaktır.

Çocukları kaçırmak, onlar üzerine pazarlık yapmak ve satmak yasaktır. Çocuklara bedensel, ruhsal ve zihinsel şiddet uygulamak, çocuk hakları bildirgesinin 11. , 19., 34. ve 35. maddelerine göre kesinlikle yasaktır.

Alman kanunlarında da çocuklara karşı cinsel taciz de bulunmak ve çiddet uygulamanın kesin olarak yasak olduğu açıkça belirtilmiştir.

Fakat suçlunun cezalandırılması için, bu duruma maruz kalan çocuğun kendine yapılan davranışlar üzerine bunların normal olmadığını hissedip konuşması gerekmektedir.

Çocuklar cinsel taciz ve sömürüye maruz kalma durumlarında kesinlikle suçlu değildirler. Ancak böyle durumlarda çocukların güven duyabilecekleri bir arkadaşına, anne babaya, öğretmene veya bir insana anlatabilmeleri ya da Polise veya Gençlik Dairesini baş vurup yardım isteleri gerekmektedir

Çocuğun yaşadığı olay ne kadar uygunsuz, berbat bir şey olursa olsun, suçlu kendi ailesi içinden anne, baba, abi, amca da olsa çocuk durum üzerine konuşabilirse ancak o zaman kendine yardım edilebilir.

Çocuk Hakları Bildirgesi sadece çocukların cinsel taciz, şiddet, işkence ve sömürüye karşı korunması ve bunu uygulayan kişinin cezalandırılmasını istemekle kalmaz, aynı zamanda bu yaşadığı kötü olayın etkisini daha kolay atlatabilmesi için yardım edilmesi gerektiğini ister.

Bildirgenin 39. maddesi, bu duruma maruz kalan çocuklara güven duyarak rahatça konuşabilecekleri psikologların veya sosyal pedagogların sağlanması gerektiğini belirtir.

Bazen çocuğun anne babasıyla ilişkileri iyi gitmediğinde anne babaya yardım edilmesi gerekmektedir. Fakat bu durumlarda ya çocuğun ya da anne babanın hiç çekinmeden **Aile Danışma** yerlerine baş vurup, aile içindeki problemlerin çözümü için uzmanlardan yardım istemeleri gerekmektedir.

Annesi babası tarafından kötü muamele gören çocuklar

Annesi babası tarafından dövülen, kötü muameleye maruz kalan, yaşamı tehlikede olan veya cinsel taciz gören çocukların aileden ayrılması daha uygundur.

Çocuğun aileden ayrılması ne kadar üzücü bir durum olursa olsun Gençlik Dairesi çocuğu aileden alıp bir bakıcı aileye veya yurda ya da benzeri problemleri olan çocukların sosyal pedagogların denetiminde birlikte oturdukları evlere vermek zorundadır.

Alman Eğitim Hakkı Kanununa göre de, çocuğu aşığılıyıcı, çocuğun ruhsal ve bedensel olarak zarar göreceğı kötü muamelele eğitim uygulamaları kesinlikle yasaktır.

Bu çocuğu aşığılıyıcı eğitim programları ya da uygulamalarının neler olduğu açıkça belirtilmemiştir. Ama bu demektirki, hakim çocuğun ruhsal ve bedensel kötü muameleye uğrayıp uğramadığına, kötü muamelenin nerede ve nasıl başladığını öncelikle çocuğun bedenindeki morluklar ve kemiklerinin

kırılmasının tesbit edilmesine göre karar verebilir.

Çocuk Hakları bildirgesine göre, **çocuğun şiddetin her türüne karşı korunması** nı ister.

Bazı Alman eğitim uzmanları, Alman kanunlarının çocuğun kulaklarının çekilmesini de yasaklaması görüşündedirler.

1998'in sonbaharında seçilen Alman hükümetide bu öneriyi uygun görerek, bu kanunun değiştirilmesinin parlamentoda görüşülmesi için gündeme getirmişlerdi.

Yani gelecekte her halikarda çocukların kulaklarının çekilmesi de yasaklanacaktır.

Savaşlarda Çocuklar

Çocuk Hakları Bildirgesi, çocukların savaşlara katılmasını ortadan kaldırmaya çalıştığı halde, bunu başaramadı.

Bildirgenin **38. maddesi** ne göre, **bir çocuğun savaşa asker olarak gönderilebilmesi için en az 15 yaşını doldurmuş olması gerekmektedir.**

Bu maddeye göre sadece 15 yaşının altındaki çocuklar korunmaktadır.

Almanya bu 15 yaş sınırının daha yukarıya alınması isteğıyle bu maddeyi kabul etmemiştir.

Öte yandan bu bildirgeye imzasını atmış bazı devletler kendileri savaş durumunda olup, çocukları askere almışlardır.

Savaş sırasında en madur durumda olan çocuklara yardım edilmesi gerekirken, onların savaşlarda asker olarak kullanılması oldukça üzücü bir durumdur.

Bu çocuklar için tek bir yol vardır; o da savaş durumunda ülkelerini terkederek, daha güvenli başka bir ülkeye kaçmalarıdır.

Birleşmiş Milletler bu çocukların asker olmalarıyla ilgili maddeden memnun olmadığı için üye devletleri çocukların savaş sırasında askere alınmaması için ikna etmeye çalışmaktadır. Fakat şimdiye kadar bu konuda bir başarı sağlanamıştır.

Mülteci Çocuklar

Bildirgenin **22. maddesi** ne göre, **bir mülteci çocuk bir yabancı ülkeye geldiği zaman, o ülkede doğmuş çocuklar gibi eşit haklara sahip olması gerekir.**

Bu çocuklar ister yalnız başlarına, isterse aileleriyle birlikte gelmiş olsunlar bu haklar değişmez.

Bunun anlamı; **mülteci olarak gelen her çocuğa gelinilen ülkenin devleti kalacak bir yer ve yiyecek vermek zorundadır. Şayet çocuk tek başına ülkesinden kaçmışsa bu çocuğa bu devlet anne babasını bulması için de yardım edilmek zorundadır.**

Kendi ülkesindeki savaş durumu sona ermeden, güvence olmadan çocuk ülkesine geri gönderilemez. Ama çocuğun ülkesinde annesi babası bulunamazsa bu çocuk yabancı ülkenin kendi yetim çocukları gibi eşit haklara sahip olarak bu ülkede yaşamını sürdürme hakkına sahiptir.

Almanya Çocuk Hakları Bildirgesinin istediği bu hakkı yerine getirip getirmediğini değerlendiriyor mu?

Son yıllarda yurt dışından Almanya'ya giren mültecilerin ve tabii çocukların ve gençlerin de girmesi zorlaştırıldı.

Almanya'ya iltica etmek isteyen mülteciler için kurallar, kendi vatanlarındaki koğuştuomalardan, işkence ve şiddetten korunması oldukça zorlaştırıldı.

Alman politikacıları ülkeye girişi, Almanya'ya çok yabancı ve mülteci geldiğini, dünyada birçok fakir devletlerin insanları kendi ülkelerini terkederek daha iyi yaşam koşulları için buraya iltica başvurusunda bulunduğu, bu ülkelerden annesi babası tarafından Almanya'ya gönderilen birçok mülteci çocukların da olduğu gerekçesiyle zorlaştırdılar.

Bu nedenle yeni düzenlemelere göre şimdi Almanya'ya iltica etmek için girmek isteyen birçok yabancı yetişkin, çocuk ve genç daha sınırlarda ve hava alanlarındayken, şayet ellerinde iltica başvurusu için yeterli belge yoksa, sınır polisleri tarafından geri gönderilmektedir.

Birleşmiş Milletler Almanya'daki bu düzenleme ve uygulamaları çocuklar ve gençler için oldukça katı bularak eleştirmektedir. Tabii bu eleştirilere Federal Almanya hükümeti katılmamaktadır.

Uyuşturucu Maddeler, Çocuklar ve Gençler

Tütün, Alkol, Uyuşturucular ve belli ilaçlar düzenli alındığında alışkanlık ve bağımlılık yapan maddelerdir.

Bir uyuşturucu maddesini düzenli alan bir kişi bu madde veya buna benzer maddeleri aldıkça, kendini hasta yapacağını bile bile daha fazla alma ihtiyacı duyar. Buna da bağımlılık denir.

Birçok insan her yıl uyuşturucu bağımlılığından veya bağımlılık yapan maddelerden: Sigaradan Akciğer Kanseri, Alkolden Karaciğer Hastalıkları, aşırı miktarda Eroin alma nedeniyle yaşamını yitirmektedir.

Uyuşturucular özellikle büyüme çağında olan çocukların bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişmelerine zararları açısından çok tehlikelidir.

Bu nedenle bildirgenin **33. maddesi özellikle çocukların uyuşturucu madde bağımlılığından korunmalarını zorunluluk olarak görür.**

Bu bildirgeyi imzalamış tüm devletlerin, çocukların uyuşturucu kullanmasını, çocukların uyuşturucu satışında kullanılmasını ve çocuklara satışını önleyecek kanunları çıkarmaları gerekmektedir.

Almanya'daki kanunlara göre, 16 yaşından küçük çocuklara Alkol satılmaz.

Bunun dışında her devlet okullarda, gençlik merkezlerinde Uyuşturucu ile ilgili danışma yerleri aracılığıyla uyuşturucular ve tehlikeleri üzerine çocukları, gençleri ve anne babaları aydınlatmaları gerekmektedir.

Şayet, çocuklar uyuşturucu alıyorsa, belki onlar artık uyuşturucu bağımlısı olmuşlardır.

Bu durumda onlara uyuşturucu bağımlılığından kurtulmaları için doktorlar tarafından yapılacak yardım ve özel tedavi metodları olanakları devlet tarafından sağlanmak zorundadır.

Suçlu (Suça itilen) Çocuklar

Çocuklar çoğunlukla çeşitli nedenlerle suç işlerler. Yani bazen kurban değil kendileri suçlu olurlar. Hırsızlık yaparlar. Kavga ederler, döverler. Çevreyi rahatsız ederler. Cezası olan yasak şeyler yaparlar Belki bu çocuklara iyinin ve kötünün ne olduğu, doğru ve yanlışın ne olduğu kimse tarafından öğretilmemiştir.

Belki de bu çocuklar yaşayabilmek, ayakta kalabilmek için suç işlemişlerdir.

Yeryüzünde evsiz barksız, annesiz babasız aç susuz birçok çocuk yaşamaktadır.

Bildirgenin 37. ve 40. maddeleri ne göre belli bir suçtan dolayı polis tarafından tutuklanmış ceza evine konmuş çocukların ceza evlerinde polisler tarafından kötü muamele ve işkence görmemeleri için korunmaları gerektiği ni belirtir.

Almanya`da Satış Mağazalarından bir şeyler çaldıklarından, arabalara zarar verdiklerinden, başka çocukları dövdüklerinden birçok çocuk suç işleyerek cezalandırılmaktadır. Ama bu çocuklarında polis ve mahkemeler tarafından özel olarak korunmaları gerekmektedir.

Çocuk Hakları Bildirgesi, tüm devletlerden suç işleyen çocukların, işledikleri suçtan kendilerinin sorumlu tutulabilmesi, mahkeme önüne çıkarılması ve hüküm giyebilmesi için belli bir yaş sınırlamasının konmasını istemektedir.

Örneğin F. Almanya`da bu yaş sınırı 14`tür. Fakat diğer ülkelerde böyle değildir.

Çocuk Hakları Bildirgesi;

Çocukların ve gençlerin suçluluğu kesinleşmeden, suçsuz olarak görülmesi, yani suçlu muamelesi görmemesi ve cezalandırılmamasını istemektedir.

Bir çocuk veya genç tutuklandığında polis tarafından kötü muamele edilemez. İşkence yapılarak zorla „ben suçluyum“ dedirtilemez.

Bir çocuk veya genç tutuklandığında yetişkinlerin kaldığı tutuk evine konamaz ve kendi ailesine mektup yazmaya, onların kendisini ziyaret ederek ilişkisini sürdürmeye hakkı vardır.

Bir çocuk ya da genç tutuklandığında onun suçluğunun tesbit edilmesi için yürüyen mahkemede kendisine yardım edecek ve savunacak birine ihtiyacı vardır. Bu kişi çocuğun anne babası ve bir avukatı olabilir.

Çocuk Mahkemeleri`nde çocukların durumunu iyi bilen uzman hakimlerin ve çocuk ve Gençlik mahkemelerinin olması gerekmektedir.

Hapis cezası çocuklara verilebilecek en son ve en kısa ceza olmalıdır.

Ömür boyu hapis ve ölüm cezasının çocuklara ve gençlere verilmesi yasaktır.

Çocuk Hakları bildirgesi; **çocuklara ve gençlere mahkeme davası olmadan hapis cezası olmadan cezalandırılmalarının denemesi ni istemektedir.**

Çocuklara verilecek cezanın aynı zamanda onlara doğru yolu bulabilmeleri ve yetişkin olduklarında hırsızlık yapmadan, şiddete baş vurmada yaşayabilmeleri için yardım etmesi gerektiği ni savunmaktadır.

Bu nedenle Federal Almanya`da bir hakim **belli bir zaman için çocukla ilgilenecek ve yardım edecek onun işlediği suçun bilincine varmasını, yeniden iyi davranışlara sahip olmasını sağlayacak bir yurt ve eğitimcinin yardım etmesi** ni isteyebilir.

Not: Yararlanılan almanca kaynak :

Die Rechte des Kindes, Herausgegeben vom Kinderbeauftragten der Landesregierung beim Ministerium für Arbeit, Gesundheit und soziale des Landes Nordrhein-Westfalen, Dr. Reinald Eichholz. (2.Auflage, 1991 Georg Bitter Verlag KG, Recklinghausen)